

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ, МЕТОДОЛОГІЧНІ
ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ,
ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
ТА ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ**

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
Кафедра соціальної філософії, філософії освіти
та освітньої політики

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

***«КОНЦЕПТУАЛЬНІ, МЕТОДОЛОГІЧНІ
ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ,
ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
ТА ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ»***

24 квітня 2019 року

м. Київ
2019

Джерела:

1. Андрущенко В.П., Савельєв В.Л. Освітня політика (огляд порядку денного). – К.: «МП Леся». - 2010. – 368 с.
2. Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В. П.Андрущенко; Авт. кол. : В. П.Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб, В.Л. Савельєв та ін. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – 484 с.

Modern challenges facing the global educational policy are generated by the global challenges facing at the present stage of humanity's development. Commercialization, informatization and a availability for masses of modern education articulates important inquiries concerning its content and forms of organization of the system of education and educational process. The dialectical influence of economics of education and its ethical-axiological complex is considered.

Key words: global educational policy, commercialization, informatization, massivization.

Вернидуб Р.М., проректор з навчально-методичної роботи НПУ імені М.П. Драгоманова, доктор філософських наук, професор

ПОЛІТИКА ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В РОЗБУДОВІ СИСТЕМИ СЕЛЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗА УМОВ ДОМІНУВАННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Розглянуто політику забезпечення доступу до вищої педагогічної освіти та впливу зовнішнього незалежного тестування на функціонування системи профорієнтаційної та селекційної роботи педагогічних університетів. Показано, що абсолютизація незалежного тестування змінила цілі діяльності школи, спостерігається зниження рівня загальноосвітньої підготовки учнів та зростаюча фахова дезорієнтація абітурієнтів. Потреба повернення закладам середньої освіти функцій всебічної підготовки молоді до самостійного життя знаходить реалізацію в новаціях проекту «Нова українська школа», спрямованого на формування життєвих компетентностей школярів.

Наголошується на провідній ролі педагогічних університетів в успішному реформуванні системи освіти та необхідності реалізації виваженої політики відбору підготовлених абітурієнтів з кращими показниками рівня середньої освіти та професійної мотивації для забезпечення високої якості підготовки сучасного вчителя.

Ключові слова: педагогічна освіта, профорієнтація, політика відбору абітурієнтів, незалежне тестування.

В сучасних умовах політика університетів щодо формування контингенту студентів, відбору підготовлених абітурієнтів з високим рівнем середньої освіти є визначальним чинником конкурентоздатності та ключовою ланкою системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Система набору студентів визначає значну частину ресурсної забезпеченості динамічного розвитку університету, пов'язану з основними джерелами фінансування: фінансуванням підготовки фахівців за державним замовленням і платою за навчання фізичними і юридичними особами.

Визнання інтелектуальної складової однією з провідних передумов інноваційного поступу університетської освіти потребує розробки інституційної політики, спрямованої на реалізацію системи формування контингенту талановитих і амбітних студентів. Вирішення таких завдань лежить в площині розширення доступу до вищої освіти як основного пріоритету діяльності в розбудові Європейського простору освіти, заявленого міністрами, відповідальними за вищу освіту в Бухарестському комюніке “Використання нашого потенціалу з найбільшою користю: консолідація Європейського простору вищої освіти” [1].

Метою нашого дослідження є аналіз проблем формування контингенту студентів педагогічного університету, розробка політики розбудови системи профорієнтаційної та селекційної роботи та окреслення ефективних підходів до відбору майбутніх студентів бакалаврських програм професійної підготовки майбутнього вчителя за умов домінування зовнішнього незалежного оцінювання.

Базовим принципом забезпечення доступу до вищої освіти є використання системи зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО), переваги якої перевірені і випробувані часом - це зрозумілий і прозорий інструмент оцінювання навчальних досягнень вступників, диференціації рівня їх знань для забезпечення конкурсного вступу до університету. Але, крім переваг, система ЗНО має і побічні явища - вона нівелює абітурієнтів щодо їх професійної орієнтації. Фактично система профорієнтації в педагогічній галузі розвалилася - перестали функціонувати педагогічні класи, психолого-педагогічні курси та конкурси, педагогічні олімпіади, учительський проект «Довіра» [2, с. 6], втратили популярність і фахову спрямованість підготовчі курси, МАН-конкурси і предметні олімпіади. Можна з впевненістю констатувати - реальна професійно-педагогічна селекція втрачена.

Відомо, що вимірювальний інструмент має властивість впливати на досліджувану систему. ЗНО – це інструмент освітніх вимірювань і не лише оцінювання індивідуальних навчальних досягнень, але й інструмент вимірювання стану, якості функціонування освітніх закладів, освітньої системи в цілому. Дійсно, за останні роки система ЗНО реально змінила цілі і фокус діяльності школи: зараз навчальний процес спрямований на

підготовку учня до складання тестів та виконання завдань зовнішнього оцінювання з трьох предметів, інші шкільні предмети сприймаються як допоміжні, не важливі, або й взагалі не потрібні – учні їх ігнорують, в кращому випадку виконують формальну вимогу – відвідують уроки. Правда, з'явилися надії, що в перспективі реалізації новацій проекту «Нова українська школа» навчальний процес все ж повернеться в русло формування життєвих компетентностей школярів.

Поступове зниження рівня складності тестів ЗНО еволюціонувало до вигляду фактично порогового тесту, що спрямований на встановлення досягнення рівня здобуття середньої освіти. В 2018 році Український центр оцінювання якості освіти встановив кваліфікацію «здав/не здав», тим самим констатувавши пороговий характер ЗНО, успішне складання якого (аналогічно наявності атестата про середню освіту) визначається як необхідна умова доступу до вищої освіти. Але для навчання в університеті цього недостатньо – необхідна відповідна фахова спрямованість і ґрунтовна предметна підготовленість. Для цього потребують відновлення системи професійної селекції з відповідними преференціями, які компенсуватимуть тестове професійне знеособлення і певну антимотиваційну зрівнялівку щодо професійної ідентифікації.

Для ширшого залучення абітурієнтів до навчання за педагогічними спеціальностями надзвичайно важливе значення має підвищення соціального статусу педагогічного працівника, підтримка вчительської професії, в т.ч. на селі і в малих містечках. В цьому контексті, заслуговують схвалення і всебічної підтримки пропозиції Міністерства освіти і науки, рішення Уряду України щодо підвищення заробітної плати вчителів, реалізації проекту реформування середньої освіти «Нова українська школа», створення умов першочергового зарахування абітурієнтів до закладів вищої медичної і педагогічної освіти за державним (регіональним) замовленням та працевлаштування випускників у сільській місцевості або селищах міського типу [3]. Серед інших зовнішніх чинників забезпечення якісного функціонування освітньої системи корисно було б запровадити на рівні Міністерства освіти і науки спеціального інтернет-проекту (психолого – педагогічне тестування, написання мотиваційних листів тощо) для виявлення та рекомендації потенційних студентів на педагогічні програми підготовки.

У нинішніх умовах університети по суті є ключовою ланкою, суб'єктом розбудови інформаційного високотехнологічного суспільства. З одного боку, університети забезпечують знаннєву експансію в різних сферах функціонування соціуму, а з другого – генерують новий суспільний прошарок професіоналів з якісно вищим рівнем фахової підготовки, здатних оперувати надсучасними теоріями і технологіями, що сприяє досягненню незаперечних конкурентних стратегічних переваг. Не є виключенням й освітня галузь: саме педагогічні університети мають бути локомотивами розвитку системи освіти, саме вони формують дійсно нового, молодого і

відкритого до новацій, креативного вчителя, здатного до проведення освітніх реформ.

Проблема набору і формування контингенту студентів освітніх програм, відбору підготовлених абітурієнтів з високим рівнем якості середньої освіти та професійної мотивації - найбільш складне завдання сучасного університету, яке без системної селекційної політики не вирішити. До основних компонент такої системи можна віднести: єдиний профорієнтаційний центр, що координує селекційну роботу навчально-наукових підрозділів, роботу підготовчого відділення, короткотермінові підготовчі курси. Таким центром може бути факультет доуніверситетської підготовки (чи інший профільний підрозділ), який крім традиційних підготовчих занять, організовує педагогічні класи, співпрацює з профільними ліцеями і гімназіями, створює профільні класи предметного спрямування в загальноосвітніх навчальних закладах, організовує діяльність дослідно-пошукових товариств, наукових гуртків, шкільних і позашкільних малих академій, сприяє проведенню конкурсів – захистів учнівських науково-дослідних робіт, організовує проведення предметних і педагогічних олімпіад, конкурсів і оглядів різного рівня.

Іншою ефективною складовою системи професійно-педагогічної орієнтації має стати взаємодія з вчительським загалом: співпраця з товариствами випускників, методичними об'єднаннями учителів, окремими педагогами. Доцільно на етапі підготовки і підвищення кваліфікації вчителів озброїти їх методами профорієнтаційної роботи. При цьому встановити тісні контакти на рівні «школа-університет» для раннього виявлення і підтримки в учнів педагогічного таланту і кар'єрного спрямування та першочергового зарахування таких учнів на навчання до педагогічного університету. На час виконання завдань педагогічних практик доречно планувати студентам проведення психолого-педагогічних досліджень селекційного характеру, спрямованих на формування відповідних фахових компетентностей.

Формування політики розбудови системи відбору для навчання в педагогічному університеті має враховувати багатомірність особистих якостей майбутніх абітурієнтів. З одного боку, така система спрямовується на виявлення вроджених і набутих задатків “педагогічних параметрів” [4, 448-454], а з іншого – використовує різноманітні засоби розвитку схильності до педагогічної праці, культивування творчого мислення, формування дослідницьких умінь, зміцнення і поглиблення фундаментальних знань в обраному предметному полі.

Таким чином, проблема формування контингенту студентів закладів вищої педагогічної освіти в останні роки особливо загострилася наслідок впливу демографічних факторів та нагромадження кількісної формалізації механізмів зарахування вступників. Як наслідок, спостерігається суттєве зниження рівня підготовленості та зростаюча фахова дезорієнтація абітурієнтів.

За останні роки система ЗНО еволюціонувала до вигляду порогового тесту досягнення рівня середньої освіти і, як інструмент освітніх вимірювань, реально змінила результати діяльності школи: навчальний процес утилітарно спрямований на підготовку учня до складання тестів та виконання завдань зовнішнього оцінювання з трьох предметів, інші шкільні предмети сприймаються як допоміжні і не важливі.

Усвідомлення провідної ролі педагогічних університетів забезпечує розробку оптимальних шляхів успішного реформування освітньої системи, саме педуніверситети формують дійсно нового і відкритого до змін, креативного вчителя, здатного до проведення освітніх реформ. Якість підготовки сучасного вчителя в значній мірі визначається політикою селекції абітурієнтів. Успішне функціонування розгалуженої системи відбору педагогічно обдарованої молоді забезпечить реалізацію сталої політики університету щодо формування контингенту студентів творчого, підвищеного рівня доуніверситетської підготовки з аксіологічними установками досягнення високої якості підготовки та професійного статусу в майбутній педагогічній діяльності.

Джерела

1. Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area. Bucharest Communiqué [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.bologna-bucharest2012.ehea.info/background-documents.html>.

2. Шкіль М. І. Мої педагогічні університети / М. І. Шкіль // Освіта. – № 51 (5538), 5-12 грудня 2012. – с. 6.

3. Деякі питання реалізації права осіб на першочергове зарахування до закладів вищої медичної і педагогічної освіти за державним (регіональним) замовленням. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018р. №417. - Доступ за адресою: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-2018-п>

4. Губерський Л. Філософія як теорія та методологія розвитку освіти / Л. Губерський, В. Андрущенко. – Київ : “МП Леся”, 2008. – 615 с.

Problems of access to higher pedagogical education and the influence of external independent testing on the functional systems of vocational guidance and selection work of pedagogical universities are analyzed. It has been shown that the absoluteization of independent testing has changed the objectives of the school, there is a decrease in the level of general education of pupils and an increasing phase disorientation of entrants. The need to return the institution of secondary education to the functions of general education of youth to independent life is realized in the new program "New Ukrainian School", aimed at building the life competencies of schoolchildren.

The leading role of pedagogical universities in the successful reformation of the education system and the need for a well-informed policy of selection of

trained applicants with a high level of secondary education and professional motivation to ensure the high quality of modern teacher training is emphasized.

Key words: pedagogical education, vocational guidance, graduate selection policy, independent testing.

Вашкевич В.М., завідувач кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики НПУ імені М.П. Драгоманова, доктор філософських наук, професор,

Кивлюк О.П., завідувач кафедри методології науки та міжнародної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова, доктор філософських наук, професор

ЕКСТЕРНАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЯК ШЛЯХ ДО РОЗВИТКУ ОСВІТИ

Екстерналізація освітніх послуг розглядається через призму маркетингової концепції розвитку послуг, що характеризується появою нових форм та технологій сервісної діяльності, які б задовольняли потреби в освіті як особистості так, і як наслідок, суспільства та призведе до розвитку освіти взагалі.

Ключові слова: *освіта, екстерналізація, освітні послуги, заклади вищої освіти (ЗВО).*

Актуальність. Незважаючи на численні реформи, які проводить МОН України криза вищої освіти загострюється все сильніше. Завдання будь-якого ЗВО підготувати спеціаліста відповідної кваліфікації високого рівня, який би був конкурентноспроможний на ринку праці. Але статистика працевлаштування випускника ЗВО Україна за спеціальністю нажаль не втішна. Отже соціально-економічні виклики сьогодення вимагають від освітян, науковців, управлінців, законотворців пошук нових шляхів розвитку вищої освіти серед яких ми виділяємо екстерналізацію освітніх послуг з акцентом на індивідуальність їх надання та принципу дуальної освіти. Поняття і явище екстерналізації нажаль розглядається в різних наукових галузях та напрямках по різному. На наш погляд, дане явище можна і потрібно розглядати в контексті міждисциплінарності: економіки, управління, педагогіки, філософії, психології тощо.

Аналіз наукових досліджень. У більшості педагогічних наукових розвідок екстерналізація розглядається в контексті дистанційної освіти та як такий собі перехід від неформалізованого до формалізованого знання. «Під такою трансформацією знань розуміють описання тих умінь і навичок, які використовуються, або, наприклад, виведення з практичної діяльності